श्रीगणेशायनमः॥ जन्मेजय उवाच॥ महाम
ते महाप्राज्ञ सर्वशास्त्रविशारद ॥ आक्षीण
कर्मबंधस्तु पुरुषो द्विजसत्तम ॥१॥ मरणे
यं जपं जाप्यं यं च भावमनुस्मरन् ॥ परं पद
मवाप्नोति तन्मे वद महामुने ॥२॥ शौनक उ
वाच ॥ श्रीवत्सांकं जगद्बीजं अनंतं लोक
साक्षिणं पुरा नारायणं देवं नारदः पर्यपृ
च्छत ॥३॥ नारद उवाच ॥ भगवन्कृतकार्यो
शास्त्रदृष्टानि लोकेद्वीयः ॥ कथंभक्तैर्विचिंत्यो
सी मरणे पर्युपस्थिते ॥४॥ कीयजाप्यंजपे

१ जीसंघातरुख्यायमानवः॥ स्यपन्नीबुद्धोध्या १
येच्युतन्मेब्रूही महात्मना॥५॥ जीष्म उवाच॥
श्रुत्वा तस्यैव देवर्षेर्वाक्यं वाक्यवीशारदः॥
प्रोवाच नगवान्वीष्णुर्नारदं जगतांपती॥६॥
श्रीभगवानुवाच॥ आर्हतन्ते प्रवक्ष्यामी मु
नेदीव्यामनुस्मृती॥ मरणे यामनुस्मृत्य प्रा
प्नोतीपरमांगती॥७॥ ॐकारमादीतः कृत्वा
मामनुस्मृत्य सपन्ननाः॥ एकाग्रः प्रयतोव्रू
त्वाइदं मंत्रमुदीरयेत॥८॥ ॐ नमो भगव
तेवासुदेवाय॥ ॐ अस्य श्री अनुस्मृती म

हामंत्रस्य नारायनऋषीः॥ परमात्मा श्री
महाविष्णुर्देवता अनुष्टुपछंदः मोक्षार्थे
जपेवीनीयोगः॥ अनंतं शाश्वतं देवमव्यक्तं
पुरुषोत्तमं॥ प्रपद्ये प्रांजलीर्वीष्णुमच्युतं
पुरुषोत्तमं॥९॥ पुराणं परमं वीष्णुमद्भुतं
लोकभावनं प्रपद्ये पुंडरीकाक्षं इशं सर्वानु
कंपीनं॥१०॥ लोकनाथं महद्भुतं अक्षरं पु
रुषोत्तमं॥ शरण्यं शरणं नक्त्या प्रपद्ये भक्त
वत्सलं॥११॥ वीधीकमंत्री लोकेशं सर्वेषां प्र
पीतामहं॥ योगात्मकं महात्मानं तं प्रपद्ये जना

२ देवं ॥१२॥ आदीदेवमजं शंभुं व्यक्ताव्यक्तं सना रे
तनं ॥ नारायनमणीयांसं प्रपद्ये ब्राह्मणप्री
यं ॥१३॥ लोकनाथमहद्भूतं अक्षरं परमं प
दं ॥ भगवंतं प्रपन्नोस्मी भूतभव्यभवत्प्रभुं ॥१४॥
स्रष्टारं सर्वलोकानामानंतबलपौरुषं
पद्मनाभं हृषीकेशं प्रपद्ये ध्रुवमीश्व
रं ॥१५॥ हीरण्यगर्भं भूगर्भममृतं वीश्वतो
मुखं ॥ प्रभाकरमनाद्यंतं प्रपद्ये भास्कर
द्युतीं ॥१६॥ सहस्रशीरसं देवं वैकुंठं ता
र्क्ष्यवाहनं ॥ प्रपद्ये सूक्ष्ममचलं वरेण्यम

भयप्रदं ॥१७॥ नारायनं नरं हंसं योगात्मा
नं सनातनं ॥ शरण्यं सर्वभूतानां प्रपद्ये ध्रु
वमीश्वरं ॥१८॥ यः प्रभुः सर्वभूतानां ये
न सर्वमीदं ततं ॥ चराचरगुरुर्देवः स मे
विष्णुः प्रसीदतु ॥१९॥ यस्माज्जाताः पु
रा ब्रह्मा पद्मयोनीः प्रजापतीः ॥ प्रसी
वतु स मे विष्णुः पीतामहप्रपीतामहः ॥
२०॥ यः पुरा प्रलये प्राप्ते नष्टे स्थावरज
गमे ॥ एकस्तीष्ठती योगात्मा स मे विष्णुः
प्रसीदतु ॥२१॥ आग्नीसोमार्कताराणां

3 ब्रह्मरुद्रेंद्रयोगीनां ॥ यस्तेजयतीतेजांसीस 3
मे वीष्णुः प्रसीदतु ॥ २२ ॥ श्रामीगर्भस्य योग
र्भस्य स्युगर्भस्य यो रीपुः ॥ रीपुगर्भस्य यो
गर्भः समे वीष्णुः प्रसीदतु ॥ २३ ॥ योगात्या
सनमस्तुभ्यं सर्वावासवरप्रद ॥ यज्ञगर्भ
महाभाग यज्ञगर्भ नमोस्तुते ॥ २४ ॥ पर्जन्यः
पृथ्वी वीसस्यं कालो धर्मः क्रीयाफलं ॥ गु
णाकुरः समेवभ्रू वासुदेवः प्रसीदतु ॥ २५ ॥
चतुर्भीश्च चतुर्भीश्च द्वाभ्यां पंचभीरेव
च ॥ हूयते च पुनर्द्वाभ्यां तस्मै यज्ञात्मने न

मः ॥ २६ ॥ चतुर्मूर्त्ती परंधामलक्ष्म्यावासव
र्चीतं सर्वाश्चीवासना यो स्त्रीवासुदेवन
मोस्तुते ॥ २७ ॥ चतुर्मूर्त्ती जगद्धातर्लक्ष्म्यावा
सवरप्रद सर्वावासनमस्तुभ्यं मां सोद्धर
तजगत्पते ॥ २८ ॥ आजपत्तस्वंड परंश्रोवी
स्पमूर्त्तीव षाकपे ॥ वीशाक्यं पंचकालज्ञा
नमस्ते ज्ञानसागर ॥ २९ ॥ यस्य हस्ते गदाच
क्रं गरुडो यस्य वाहनं ॥ शंखः करतले यस्य
समे वीष्णुः प्रसीदतु ॥ ३० ॥ आर्यीक्षा दंड
मुष्टन्नं आर्यीक्षाद्धः परः प्रभुः यस्मात्पर

तु रंनात्मी सं मेवी हनु: प्रसीदतु ॥३१॥ जीतें
द्रीया महात्मानो ज्ञानध्यानपरायणा: ॥ पं
प्राप्यनुनी वर्तते तं नमस्मी शरणं गतः ॥३२॥
चीतयंतो पी यंनी रं ब्रह्मे ज्ञानादयः प्रभुः ॥
नीश्च यंनाश्री गछंती तं मस्मी शरनं गतः ॥
३३॥ एकांशेन जगत् सर्वं योव्याप्यन्यवस्थी
तः ॥ आद्याधीनी र्गुणा: साख्यात्त मस्मी श
रनं गतः ॥३४॥ ओव्यक्तश्च महात्मा च दु
र्वीज्ञेयः सनातनः ॥ आस्थीतः प्रकृतीं कु
र्वे मम हात्मा प्रसीदतु ॥३५॥ दीवाकरस्य

सौम्यंही मध्ये ज्योती रीव स्थीतः ॥ क्षेत्रज्ञ:
पंचधा प्रोक्तः प्रकृती: बहुभीर्गुणैः ॥३६॥
तमोगुणं च योभुंक्ते स महात्मा प्रसीदतु
नमस्ते सर्वतो भद्र सर्वतोक्षी शीरो मुखः ॥
३७॥ सांख्य योगाश्च ये चान्ये सीद्धाश्च पर
मर्षयः ॥ यं वीदीत्वा प्रमुच्यंते स महात्मा
प्रसीदतु ॥३८॥ नीर्वीकार नमस्ते स्तु सा
क्षीन् सोहदीस्थीतः ॥ आतीज्ञेय नमस्ते स्तु
नीर्गुणस्य मनुगीयते ॥३९॥ ये तु ज्ञाना नीजा
नंती संसारे संसरंती ते ॥ रागद्वेष वीनीर्मुक्त

लोकमोहवीवर्जीतं ॥ ४० ॥ अव्यक्तं तु घटं का
रीम हाभूतेंद्रीयानी च ॥ त्रयीतानीन ते पुरु
ते पुतानीन ते घपी ॥ ४१ ॥ सखा जोका चैक
ठस्थो गुणातीप्रभुरीश्वरः ॥ आकर्ता हे तु
रहीतः प्रभुरात्मा प्रवस्थीतः ॥ ४२ ॥ न मन्ने
पुंडरीकाक्षं पुनर्रैवन मोक्षते ॥ ईश्वरो ज
गतां नाथः कीमतः परमुच्यते ॥ ४३ ॥ न ज्ञा
नां प्रबुद्धीतं देवतद्धाय पश्य सुरोत्तम ॥ मां प्रे
वक्षते संयोगः पुनर्जैव तु जन्मनी ॥ ४४ ॥ आ
हंकारेन बुध्यावात त्वा सखादीकीर्गुनैः ॥

मां मेद्युमोक्षधर्मो वा पुनर्जैव तु जन्मनी ॥ ४५ ॥
वीषयैं री द्रीयै का पीन मंक्तूया समागमः ॥
पृथ्वी वीया तु मे घ्राणं रसनाया तु मे जलं ॥ ४६ ॥
वापु कृता शानं या तु स्पर्शा या तु च मारुतं ॥
शब्दो प्पकाशा भक्यो तु मनो वैकारीकं तथा ॥
४७ ॥ अहंकारश्च मे बुद्धीस्तु यी बुद्धीः समे
तु मेनवी योगः सर्वकर नै गुणो कीर्तैश्च यी
जवेत् ॥ ४८ ॥ सत्वं रजस्तमश्चैव प्रकृती प्र
वीशातु मे ॥ नीः केवलं पदं देव प्रयाती प
रमं पदं ४९ ॥ एको नावस्था यामेतु मां पे ज

६ मजावे स्तुनः॥ नमोभगवते तस्मै वीष्णवे ६
प्रभवीष्णवे॥५०॥ सम्मन्नात्स्वजत प्राणास्त
स्वीत्व स्तस्परायणाः॥ तामेवानुस्मरे देवम
रणोपर्युपस्थीते॥५१॥ सर्वदेहक्रुतायेमे
व्याध्यस्तेवीवंतु मेआदंपंतु चदुःखा
नीपूतीमुचामीयद्रुणात्॥५२॥ नुपतीश्च
तुमेरोगायन्मयापुर्वसंचीत॥ अनृणोग
तुमीछामीतद्वीष्णोःपरमंपदं॥५३॥ अ
हंभागवतस्तस्यममचासौसुरेश्वरः॥ त
स्याहंनप्रणश्यामीसचमेनप्रणश्यती

कर्मेंद्रीयानीसंयम्यपरं॥५४॥ चक्षुद्रींद्रीया
नीच॥ दशेंद्रीयानीमनुमात्माहंकारेतथा
मनः॥५५॥ आहंकारंमनोबुद्धे बुधीमात्म
नीयोजयेत॥ यतोबुद्धींद्रीयंपश्चेत्तबुध्या
आनुपूर्वःपरःपरः॥५६॥ ममायमीतीत
स्याहंयेनसर्वमीदंततं॥ आलोचात्मनीसं
योज्यपरमात्मेतीचींतयन्॥५७॥ ततोबु
द्धेःपरंबुद्धेर्ज्ञातेनपुनर्भवं॥ मरनेवाप्य
नुप्राप्तेयस्तेचमामनुस्मरेत्॥५८॥ यदहं
कारमाश्रीत्ययज्ञदानतपःक्रीयाः॥ कुर्वं

न्फलमवाप्नोती पुनरावर्तनं हीतत् ॥ ५९ ॥ न
मोक्षगच्छेत्तस्मै येनु सर्वमीदंततं ॥ तमेव
चप्रपद्ये स्मी समासीतस्य चाप्यहं ॥ ६० ॥
इमामनुस्मृती दीव्यां वैष्णुवी पापनाशीनी ॥
स्वपन्वीबुद्धो ध्यायेद्वीवी संध्यांचापीयः
स्मरन् ॥ ६१ ॥ अपीपापसमाचारः सयाती
परमांगती ॥ पुणीमास्यामम्मावास्यां द्वद
स्यांचवीशेषतः ॥ ६२ ॥ भावयेन्नपीयो देवा
न्नरहैवापीबलीं ददत् ॥ जुह्वन्नपीन्म
रेद्वापीलभते परमांगती ॥ ६३ ॥ भ्रवयो

न्नद्दद्यान्नेत्योपचायेमामुपाश्रीताः ॥ नमई
सेव योब्रूयान्मद्भक्तः श्रद्धयान्वीतः ॥ ६४
तस्याहं स्मैमप्रवेक्ष्योको नाः श्वपचस्यापीनार
द ॥ कींपुनर्ये यजंते मांसाधूकावीधीपुर्वकं ॥
६५ ॥ ध्यायंतीचयथान्यायं तेपांतीपरमां
गतीं ॥ अश्वमेधसहस्राणां सहस्त्रयः समा
चरेत् ॥ ६६ ॥ इदं दत्तं तपोधीतं व्रतानीनीय
माश्चये ॥ सर्वमेतद्वीनाशानं तानस्याखीलव
वीयते ॥ ६७ ॥ तस्मान्नदेयं साधुभ्यः सर्वम
दा हांजयंकरं ॥ नादीयात वंती हमद्भक्तो नंत

मस्मृतेयोदयाद्भवज्ञानंदद्याद्वाधर्म
देशतां॥कृत्स्नवापृथ्वीवीदद्यात्सत्तुल्यं
नकदाचन॥६९॥कांतारवनदुर्गेषुसर्वा
स्वापत्सुसंगमे॥दस्युभीःमन्नीःरुद्धस्य
तन्त्रामानीचुकीर्तये॥७०॥जलेरक्षतु
वाराहःस्थलेरक्षतुवामनः॥अटव्यां
नारसीहस्तुसर्वतःपातुकेशवः॥७१
सकृदुच्चरीतंयेनहरीरीत्यक्षरद्वयं॥बद्धः
परीकरस्तेनमोक्षायगमनंप्रती॥७२
तस्माद्वमेयदेवर्षेध्यायस्वेनंतमाद्रतः

आवाप्स्यसीततःसीद्धीपदंब्रह्मसीवाध्रु
वं॥७३॥एकेसन्यासीनोकाकानीराशाःक
र्मकारीनः॥ज्ञानाग्नीदग्धकर्माणस्त्वा
म्रयंतीवीपश्चीतः॥७४॥अशरीराःशरस्थ
स्थसर्वेषुदेहीषु॥पुण्यपापवीनीर्मुक्ताज्ञा
कास्ताप्रवीशंतुते॥१५॥एकनासत्रजाव
स्थयेवीदुर्यातीतेपरं॥समोहंसर्वभूतेषु
नमेद्वेष्योस्तीनप्रीयः॥७६॥सर्वंत्वमस्मी
कोऽहंज्ञक्व्यावैतान्यचेतसा॥चराचरमी
दंविश्वंप्रभूतमालमचलुवीद्धं॥७७॥द्वेयाद्वे

तत्र गत्वा संस्तुते मनीगणा इव सत्रद्वाकोक्का
सीकुंठस्यो द्यत त्वस्त्व सञ्जक: ॥७८॥ त्र
कर्ता हेतुर हीत: पृथ्वगा मा सुव स्थीते: ॥
नमस्ते पुंडरीकाक्ष पुनरेव नमस्तु ते ॥७९
इत्कैरी सीजन्त्रा यं कौ मील: परमुच्यते ॥
भक्त्यानादचीत देवतथ्या परस्य स रोत म॥
८०॥ इंद्रीयानी गुणां यांतु स्वेषु स्वषु च यो
नीषु पृथ्वीवी यांतु सलीलं भा यो म्नो मनी
लानलं ॥८१॥ यायुराकाश मध्ये तु तत स्था
काशमेव च आहंकारं समुक्ष्येतु मो हं स

र्वे देहीनां ॥८२॥ सर्वमेत द्वीनाशांते ज्ञान स्थां
तोन वीद्यते ॥ मामेव तस्मा दे वर्षे ध्याही
नीत्व मतं द्वीत: ॥८३॥ आवास्यसी ततः सी
द्धीप्राप्स्यसे च परं पदं ॥ आज्ञानाय च यो ज्ञा
नां दद्याद्य मौ पी देशनं ॥८४॥ एवं स देव
देवेन नारद: प्रतीबोधीत: ॥ प्रोवाच केश
वे भक्ती तथा हं कुरुपते ॥८५॥ इमां रहस्या
परमामनुस्मृतीं अधीयसी द्वीलभते च
नैस्टीकी ॥ वीहाय दुःस्वानी वीमुच्य संकटा
त स्मवीतरागो वीचरन्महीमीमां ॥८६

आतीचीपन्नासीचीला म्यक्तीताघोरेषुदु
र्यांचीषुवर्तमानाः॥ संकीर्तनारायणपाशा
द माञ्चैचीमुक्तदुःखाः सुखीनोभवती॥ ८७॥
कीतातत्वेदागमशास्त्रचीतनै स्तौद्येः सम
स्तैरपीकींप्रयोजनं॥ यथामानीवांछसी
मुक्तीसंपदोगोवींदगोवींदइतीस्फुटर
ट॥ ८८॥ कृतानीवीह्नुजैचनानीवीह्नुवे
नानीवीह्नुगहनानीवीह्नुः॥ शत्रौदीवा
स्त्रीपुरुषेषुवीह्नुर्यदीस्तीनास्तीततदेव
वीह्नुः॥ ८९॥ सप्तंसप्तंपुनःसप्तंमुतह्नीप

द्रजमुच्यते॥ वेदशास्त्रापरंनास्तीनदेवःके
शवात्परः॥ ९०॥ आलोच्यसर्वशास्त्रानीवीचा
र्यचपुनःपुनः॥ इदमेकंसुनीष्यन्नंध्येयोना
रायणःसदा॥ ९१॥ जन्मांतरसहस्रेषुतपोज्ञा
नसमाधीभीः नराणांक्षीणपापानांकृष्णे
भक्तीःप्रजायते॥ ९२॥ प्रतीज्ञातवगोवींद
मद्भक्तोनावसीदती॥ इतीसंसारसंसार
प्राणान्संधारयाम्यहं॥ ९३॥ गोवींदद्वारका
वासकृष्णगोपीजनप्रीय॥ परैस्तुपरीवे
तमांकीन्नजानातीकेशव॥ ९४॥ गतागता

११ नीवर्तंते चंद्रसुर्यादयोग्रहाः ॥ अद्यापीन ११
नीवर्तंते द्वादशान्तरुचीतकाः ॥ १५ ॥ वासु
देवपरावेदावासुदेवपरामखाः ॥ वासु
देवपरादेवावासुदेवःपराःक्रीयाः ॥ १६
वासुदेवपरंज्ञानंवासुदेवपरंतपः ॥ वासु
देवपुरोधर्मोवासुदेवपरांगती ॥ १७ ॥ न
वासुदेवात्परमस्तीदैवतंनवासुदेवात्प
रमस्तीपावनं ॥ नवासुदेवात्परमस्तीचीं
तनंनवासुदेवंप्रनीपत्यसीदती ॥ १८ ॥ क
त्सुमनुस्परतीःराज्ञोचकछ्युपुनरुत्थी

तांयेतेकीनदेहाःप्रवीशंतीकल्पुहचीर्य
थामंत्रहुतंहुताशे ॥ १९ ॥ गोवींदेतीसदास्ना
नंगोवींदेतीसदाजपः ॥ गोवींदेतीसदा
ध्यानंसदागोवींदकीर्तनं ॥ १०० ॥ ध ॥ इतीश्री
महाभारतेशांतीपर्वनीवीष्णुधर्मोत्तरेशौ
नकाशतानीकसंवादेआनुस्मृतीसमाप्तः ॥
श्रीश्रीश्रीश्रीश्रीश्रीश्री ॥ श्रीगणेशा
यनमः ॥ शतानीकउवाच ॥ भयाहीदेवदेव
स्यवीष्णोरमीततेजसः ॥ श्रुतःसंक्षेपतःस
र्वागदतस्तवसुव्रत १ यदीप्रसन्नोभगव

१२ व्रतुश्राद्धेषु स्मीरायदी ॥ तदहं श्रोतुमीछामि नृणां १२
दुःस्वप्ननाशनं ॥ २ ॥ स्वप्ना हीसुमहाभाग दृ
श्यंते यत्नशो सुत्राः ॥ फलानीत स्त्रयं छंती
वज्रुणां स्वैवजागिच ॥ ३ ॥ तादृक्पुण्यपवी
त्रंचन पापमली मुखप्रदं ॥ दुःस्वप्नःप्रशम
यातीत स्मैवीस्मरतोवद ॥ ४ ॥ शौनक उवाच ॥
इदमेव महाभाग पृष्टवांस्तेपीतामहः
भीष्मं धर्मजलांप्रेष्टं धर्मपुत्रो युधीष्टीरः
५ ॥ श्रीभीष्म उवाच ॥ जीतं ते पुंडरीकाक्ष नम
स्तेवीश्वभावन ॥ नमस्तेस्तु हृषीकेश महा

पुरुषपुर्वज ॥ ६ ॥ आद्यं पुरुषमीशानं पुरु
हूतं पुरातनं ॥ ऋतमेकाक्षरं ब्रह्मव्यक्ताव्य
क्तं सनातनं ॥ ७ ॥ आसच्च सच्च वीश्वं यत्तनी
प्रसदसतः परां पुरं पुराणं स्रष्टारं पुराणं
परमव्ययं ॥ ८ ॥ मंगल्यं मंगलं वीष्णुं वरेण्यं
मंगलेप्सुकां ॥ नमस्कृत्य हृषीकेशं चराच
रगुरुं हरीं ॥ ९ ॥ प्रवक्ष्यामी महापुण्यं कृष्ण
द्वैपायनस्य च ॥ मनोश्रैनश्रुतेनापीनश्य
ते सर्वपातकैः ॥ १० ॥ नारायन समोदेवोन
भूतो नभवीष्यती ॥ सतेन सत्यवाक्येन सर्वा

१३

र्थान्साधयाम्यहं ॥११॥ क्लीं तस्य ब्रह्म ऋषीर्मंत्रैः १३
क्लीं तस्य ब्रह्म ऋषीर्वृत्तैः ॥ नमो नारायणायेति
मंत्रः सर्वार्थसाधकाः ॥१२॥ जडेब्रह्म ऊं तं पर
मब्धुदारं यं द्वीपमध्ये सुतमोसमयोगात् ॥
पराशरात् अंब्धवतीमहर्षीतस्मैन मोज्ञानं
तमोनुदाय ॥१३॥ नमो भगवते तस्मै व्यासा
मीततेजसे ॥ यस्य प्रसादाद्वक्ष्यामी नारा
यणकथामीमां ॥१४॥ जन्मेजेय उवाच ॥
क्लीं जपन्मुच्यपापाक्लीं जपन्सुखमश्नुते ॥
दुःस्वप्ननाशनं पुण्यं श्रोतुमीछामीमा

नद ॥१५॥ वैशंपायन उवाच ॥ देवव्रतं महा
प्राज्ञं सर्वशास्त्रवीरद ॥ वीनयेनोपसंगम्य
पर्यपृच्छ युधीष्ठीरः ॥१६॥ युधष्ठीर उवा
च ॥ दुःस्वप्नदर्शनं घोरमर्येस्वपकरतपंक्त ॥
प्रयत्नः क्लीं जपेज्जाप्यं वीबुधः क्लीं मनुस्म
रन् ॥१७॥ पीतामह प्रदेनबुद्धीकोदोनवे
भ्रम ॥ तदहं श्रोतुमीछामी ब्रूहीमोवदतां
वर ॥१८॥ भीष्म उवाच ॥ शृणु राजन्महा
बाहो वक्ष्येहं शालीकारकं ॥ दुःस्वप्नदर्श
नेजाप्यं यद्दानी संसमाहीतैः ॥१९॥ अत्रापु

१४ दाहरंतीमभीतीलासंपुरातनं ॥ गजेंद्रमोक्ष ४
णंचैवकृत्स्नस्याकीर्तकर्मणः ॥ २० ॥ सर्वर
त्नमयः श्रीमान्त्रीकठोनामपर्वतः ॥ स
सुपर्वतः ॥ सतुपर्वतराजस्यसुमेरोर्भास्क
रद्युते ॥ २१ ॥ क्षीरोदजलवीच्यग्रैर्धौतामल
लशीलातलः ॥ उत्थीतः सागरं भीत्वादेवर्षी
गणासेवीतः ॥ २२ ॥ अप्सरोभीः पुरीवृतः
श्रीमन्प्रस्रवणाकुलः ॥ गंधर्वैः कीन्न
रैर्यक्षैः सीद्धचारणपन्नगैः ॥ २३ ॥ मर्गैः सी
हैर्गजेंद्रश्चवृतमात्रोवीराजते ॥ पुन्नागैः

कर्नीकारैश्चसबील्वैर्दीव्यपाटलैः ॥ २४ ॥
चूतनींबकदंबैश्चचंदनागरुचंपकैः ॥ शा
लैस्तालैस्तमालैश्चतरुभीश्चार्जुनैस्त
था ॥ ५२५ ॥ बकुलैः कुंदपुष्पैश्चसरलैर्दे
वारुणीः ॥ मंदारकुसुमैश्चान्यैः पारीजातै
श्चसर्वतः ॥ २६ ॥ एवंबहुवीधैर्वृक्षैः शो
भीतः समलंकृतैः ॥ नानाधातुवकीर्णांगै
भैः प्रस्रवद्भीः समंततः ॥ २७ ॥ वृकैः शाखा
मृगैः सीहैर्मातंगैश्चसदामदैः ॥ जीवंजी
वकसंयुक्तचकोरशीखीनादीतं ॥ २८ ॥ प

१५ पद्मरागसमप्रख्यं ज्वालापुंजमीवोछ्रीतं ॥ १५
तस्यैकं कांचनं शृंगं सेवते यं दीवाकरः २९
नानापुष्पैः समाकीर्णं नानागंधैः समाकु
लं ॥ द्वीतीयं राजतं शृंगं सेवते यं नीशाकरः ॥
३० ॥ पांडुरांबुदसंकाशं तुषाराचलसंनी
भं ॥ वज्रेंद्रनीलवैडुर्यतेजोभीर्भासयंन्नभः ॥
३१ ॥ तृतीयं ब्रह्मसदनं प्रकृष्टं शृंगमुत्तमं
पद्मरागसमप्रख्यं तारानसमन्वीतं ॥ ३२ ॥
नैवकृतघ्नाः पश्यंती नन्नृशंसा न नास्तीकः
नातप्ततपसो लोके ये च पापकृतो नराः ॥ ३३

नानाराधीलगोचीदाः शैलेपश्यंती ते नरा ॥
तस्यसानुमतः पृष्ठे सरः कांचनपंकजं ॥ ३४
कारंडवसमाकीर्णं राजहंसोपशोभीतं ॥
मत्तभ्रमरसंघुष्टं चकोरशीखीनादीतं ॥ ३५
कमलोत्पलकल्हारपुंडरीकोपशोभीतं ॥
कमलैः शतपत्रैश्च कांचनैः समलंकृतं ॥ ३६
पद्मैर्मरकतप्रख्यैः पुष्पैः कांचनसंनीभैः
गुल्मैः कीचकवेणूनां समंतात्परीवारीतं ॥
३७ ॥ आसद्भूतं महत्स्थानं वीचीत्रंशीख
राकुलं ॥ शतयोजनवीस्तीर्णं दशयोजन

५ मायुतं ॥३८॥ स्वातेन ह्रीगुणं प्रोक्तं ३र चौरी १६
वनीर्मलं ॥ उपहाराय देवानां सीद्धाय चीत
पंकजं ॥३९॥ तस्मीं सरसी दुष्टात्मा वीरूपोत
र्जलाशयः ॥ आसीद्ग्राहो गजेंद्राणां दूराधर्षो
महाबलः ॥४०॥ आव्यदंतोज्वलमुखः क
दाची गजयूथपः ॥ गजगामगजाक्रांतः
करेणुपरीवारीतः ॥४१॥ मदस्रावीजलाका
शीपादचारीव पर्वतः ॥ वासयन्मदगंधेन
महानैरावतोपमः ॥४२॥ गजोथ्यंजनसंका
शो मदाच्चलीतलोचनः ॥ तृषीतः पातुकामो

सावतीर्णश्चलसरः ॥४३॥ गृहीतस्तेन रौद्रे
णग्राहेणाक्रम्य लीना ॥ गृहीतस्तस्य तत्री
यं ग्राहः स उपपद्यते ॥ सुलीनः पंकजवने
यूथमध्यगताः स्त्रीयः ॥४४॥ नीयते पंकज
वने ग्राहेनातीवलीयसा ॥ गृहीतस्तेन रौद्रे
णग्राहेणाक्रम्य लीना ॥४५॥ पश्यंतीनां क
रेणूनां क्रोशंतीनां च दारुणं ॥ गजस्याक
र्षते तीरं ग्राहस्याकर्षते जलं ॥४६॥ तयोरा
सीन्महायुद्धं दीव्यवर्षसहस्रकं ॥ दारुणैः
संयुतः पाशैर्नीः प्रयलगतीकृतः ॥४७॥

येष्ट्यमानःसघोरैस्तुपाशैर्नागोदृढैस्तथा॥
वीस्फूर्यचयथाशक्त्याविक्रोशंस्तुमहारवा
त॥४८॥व्यथीतःसन्नीरुत्साहोगृहीतोघोर
कर्मणा॥परमापदमापन्नोमनसाचीतय
द्धरीं॥४९॥सतुगजवरःश्रीमान्नारायण
परायणः॥तमेवसरणंदेवंगतःसर्वात्मा
नादृतदा॥५०॥एकाग्रोनीगृहीतात्मावी
शुद्धेनांतरात्मना॥जन्मजन्मांतराभ्यासाज्ज
ज्ञौमानूगतउध्वजे॥५१॥नान्यदेवमहा
देवात्पूजयामासकेशवात्॥गत्वांउस्पर्श

स्पृष्टानांकूपादंगगनोदरं॥५२॥आदीप्त
चंद्रनयनंमनंतंयीश्वलोमुखं॥आमृत्ता
मानमेघाभंशंखचक्रगदाधरं॥५३॥सरु
स्त्रपुत्ताक्षनामाणमादीदेवमजंवीभुं॥प्रकू
ष्यपुष्करागेनकांचनंकमलोत्तमं॥५४॥नै
वेद्यंमनसाध्यात्वापूजांकजनार्दने॥आ
पदीमोक्षमहोच्छनाजस्तोचमुदीरयेत॥
५५॥गजेंद्रगजेंद्रउवाच॥नमोमूलप्रक
तयेअजीतायमहात्मने॥अनाश्रयाय
देवायनीस्पृहायनमोनमः॥५६॥नमस्ता

१८ धु यश्रीजायआर्वेयायप्रवर्तीने ॥ आनंतरा १८
यचेकायआव्यक्तायनमोनमः ॥ ५७ ॥ नमो
गुह्यायगूढायगुणायगुणवर्तीने ॥ आ
तर्क्यायप्रमेयायआतुलायनमोनमः ॥
५८ ॥ नमः शीवायशांतायनीष्ठीतायय
शस्वीनेसनातनायपूर्वायपूतायनम
मोनमः ॥ ५९ ॥ नमोजगत्प्रतीष्ठायगोवींदा
यनमोनमः ॥ नमोस्तुपद्मनाभायसांख्य
योगाद्भवायच ॥ ६० ॥ वीश्वेश्वरायदेवाय
शीवायहरयेनमः ॥ नमस्तुतस्मैदेवायेनी

र्गुणायगुणात्मने ॥ ६१ ॥ नमोदेवाधीदेवा
यस्वभावायनमोनमः ॥ नारायनायवीश्वा
यदेवानांपरमात्मने ॥ ६२ ॥ नमोनमःकार
णवामनायनारायनायमीतवीक्रमाय
श्रीशार्ङ्गचक्रासीगदाधरायनमोस्तुत
स्मैपुरुषोतमाय ॥ ६३ ॥ गुह्यायवेदतीलका
यमहोदरायसींहायदैत्यनीषूदनायचतु
र्भुजाय ॥ ब्रह्मेंद्ररुद्रमुनीचारणसंस्तुता
यदेवोतमायवीरजायनमोच्युताय ॥ ६४
नागेंद्रदेहशायनायस्मनमुप्रीयायगोक्षीर

हेमुम्युकनीलघनोपमाय॥ पीतांबरायमहि
घुकेटकनासनायवीप्यायचारुमुकुठ
यनमोक्षरायः॥६५॥ नाक्षीप्रजातकमलस्थ
चतुर्मुखाक्षीरोदकार्णवनीकेतनउोक
नायः॥ नानावीचीत्र मुकुठांगदक्रूपनाय
योगीस्वरापवीरजायनमोवरायः॥६६॥ न
क्षीप्रीपायवरदीप्तीसुदर्शनायफुल्लार
वींदवीपुलायन्नीलोचनायः॥ देवींद्रवी
पउामनोंधतपीरुषायनारायणायवी
रजायनमोच्युतायः॥६७॥ नारायणायन

रलोकपरायनायकालायकालकलनाय
तल्लोचनायरामायरावणवीनाउाक्रतोव
मायःधीरायधीरसीलकायमहोदरायः॥६८
पद्मासनायमनीकुंडलरूपनायकेसांत
कायग्युग्युपालवीनाउनायगोवर्द्धनाय
सुरउात्रुवीनाउानायदामोदरायवीरजा
यनमोवुरायः॥६९॥ ब्रलायनायत्रीदउा
यनायलोकायनायालिक्ववीद्धवाय॥ ना
रायनायामहीतायनारायनमहावराह
यनमस्करोमी॥७०॥ कूटस्थायमव्यक्तमी

२० चीसरूपंनारायणंकारनमादीदेवं॥यु २०
गांतउँघंपुरुषंपुराणंतंवासुदेवंशरणं
प्रपद्ये॥७१॥अदृश्यमछेद्यमनंतमव्यय
महार्षयोब्रह्ममयंसनातनं॥वदंतीयंवै
पुरुषंपुराणंतंवासुदेवंशरणंप्रपद्ये॥७२॥
उतीक्षतेतस्यजलौरुकुक्षौमहावराहस
महीवीदार्य॥वीघुस्यंतोदेवमयंशरीर
लोकांतरास्थामुनयोवदंती॥७३॥योमे
स्थरंचारुवीचीत्रमोलीत्रेयंसमद्वंप्रकृ
तेःपरस्या॥द्वेत्रज्ञमात्मप्रवरण्यंतंवासुदे

वंशरणंप्रपद्ये॥७४॥कार्यक्रीयाकारणम
प्रमेयंहीरंण्यबाहुंवरपद्मनाभं॥महाब
लंवेदनीधींसुरेतमंब्जामीवीहंमुरा
रंजनार्दनं॥७५॥कीरीटकेयूरमहाहनी
ष्येरत्नंतमालकृतसर्वगात्रं॥पीतांबरं
कांचनभक्तीचीत्रं मालाधरंकेशवम
भ्यूपैमी॥७६॥भवोभ्युवंवेदवीदांवरी
ष्टंमादीत्यचंद्राग्नीवसुप्रभावंयोगात्मकं
सांख्यवीदांवरीष्टंप्रजुंप्रपद्येच्युतमात्म
वंशां॥७७॥यदक्षरंब्रह्मवदंतीसर्वगंनी

शम्यपन्नस्कमुखात्प्रमुच्यते॥ तमीड्यं
पुनतमोपमैर्गुणैः सनातनं लोकगुरुं स
नामी॥७८॥ श्रीवत्सांकं महादेवं वेदगुह्य
मनोपमं॥ प्रपद्ये सूक्ष्ममचलं वरेण्यम
भयप्रदं॥७९॥ णमस्तस्मै वराहाय लीले
यो द्धरते महीं॥ मुरं मध्यगतो यस्य मेरुः
खरखरायते॥८०॥ प्रकाशं सर्वभूतानां
नीर्गुणं परमेश्वरं॥ प्रपद्ये मुक्तसंगानां
यतीनां परमां गतीं॥८१॥ भगवंतं गुणा
ध्यक्षमपरं परमं पदं॥ शरण्यं शरणा

र्तीनां प्रपद्ये भक्तवत्सलं॥८२॥ आदीवंत
जं प्रपुंसं व्यक्ताव्यक्तं सनातनं॥ नारायनम
नीयासं प्रपद्ये ब्राह्मणप्रीयं॥८३॥ अकूपा
रायदेवायनमः सर्वमहात्मने॥ प्रपद्ये दे
वदेवेशं मनीयां समणो यथा॥८४॥ लो
कत्रयाय चैकाय परतः परमात्मने॥ न
मः सहस्रशीरसे आनंताय महात्मने॥८५॥
तमेव परमं देवं मृषयो वेदपारगाः॥ की
र्तयंतीव यं सर्वं ब्रह्मादीनां परायन॥८६
नमस्ते पुंडरीकाक्ष भक्तानामभयंकर॥ सु

२२ त्रैंलण्यनमस्तेस्तुत्वाहीमांशरणागत॥७
लावद्रवतुमेदुःखंचीतासंसारसागरे॥
यावत्कमलपत्राक्षंनस्मरामीजनार्दनं॥८
श्रीविष्णुउवाच॥ नक्षीलस्यतुसंचीन्तनाग
स्यामोघसंस्तवान्॥ प्रीतीमानवद्राजन्
स्पृहाचक्रगदाधरः॥९॥ आरुह्यगरुडं
वीष्णुराजंगामसुरोत्तमः॥ सानीध्यंकल्प
यामासतस्मीन्सरसीलोकधृक्॥१०॥
ग्रहग्रस्तंगजेंद्रंचतंग्राहंचजलाशयात्
उज्जहाराप्रमेयात्मातरसामधुसूदनः॥११॥

जलस्थंदारयामासग्राहंचक्रेणमाधवः
मोचयामासनागेंद्रपाशेभ्यःशरणागतं
१२॥ सहीदेवलशापेनहूहूगंधर्वसत्तमः
ग्राहत्वमगमत्कृष्णात्वधंप्राप्यदीवंग
तः॥१३॥ इदमस्यपरंगुह्यंराजस्पुण्यतम
स्पृणु॥ युधीष्ठीरउवाच॥ कथंशापोस्भवं
नागगंधर्वाणांमहात्मनां॥ एतछोदीम्य
हंश्रोतुंवीस्तरेणपीतामह॥१४॥ श्रीभीष्म
उवाच॥ हाहाहूहूइतीख्यातौगीतवाद्यवी
शारदौ॥ इतीतौशापीतौतेनदेवलेनम

हात्मनो॥९५॥उर्वशीमेनकारंभानृत्याचार्ये
स्सुरोगणाः॥९६॥ततस्तोगायमानोतुंबु
वौराजसप्रतीआयौयंचक्रतुस्पर्द्धांशुभ
तसत्तदा॥९७॥भावयोक्कैरीकश्चयोप्र
श्नेकःश्रेष्ठोगीतवाद्ययोः॥नवदस्यसुर
श्रेष्ठज्ञाहागीतस्यलक्षनं॥९८॥गंधर्वयो
र्वचःश्रुत्वाप्रहस्युवाचेशतक्रतुः॥युवयो
र्गीतवाद्येषुवीशेषोनोपलक्षते॥९९॥ताक
ट्वमुनीश्रेष्ठोदेवलोनामनामतः॥युव
योःसंशयच्छेत्ताकवीच्छतीनसंशयः॥१००॥

ततस्तौशक्रवचोनीशम्यप्रणम्यराजनु
शीरम्भासुरेश्वरं॥गतौसुहृद्दौजयकांक्षी
णौतौयत्राश्रमेतीष्ठतीमहद्दीजाग्र्यः॥१॥
ततोदृष्टामुनीश्रेष्टंदेवलंसंशीतव्रतं
श्रुत्वावाद्यमाहात्म्यानंप्रोचतुःपार्श्वसंस्थी
तौ॥२॥शक्रेणप्रेषीतौदेवत्वस्मीपेद्वी
जोत्तमः॥ताकस्यचजयंदेहीयतेमनसी
वर्त्तते॥३॥पृथकुनीरंतौगायंतौसुचीरं
मधुरस्वरं॥नकीचीद्ददतेवाक्यंमुनीमौ
नस्यधारणात्तत्रएवन्नपीपदंतेषांनकी

चीद्वद्दत्ते मुनीः॥ तदा तौ कुपीतौ तस्य देव
लस्य महात्मणः॥५॥ उचतुस्तौत दा वाक्यं
गंधर्वौ कालनोदीतौ॥ मूढोयं नाभीजा
नातीनीश्चयं द्वंद्वगीलयो॥६॥ नीशम्य
तद्वचस्तेषां गंधर्वानां मदान्वीतं॥ कोपा
दुःखायवीप्रेंद्र इदं वचनमब्रवीत्॥७॥
एष हूहू हूहु रात्मा तु ग्राहत्वं यातु मूढधीः
ह्यमेव गजराजस्तु भवस्य गीरीगह्वरे॥८॥
ततस्तौ शापीतौ तेन देवलेन महात्मना॥
प्रणम्य शीरसा वीप्रं गंधर्वौ वीद मुंचतुः॥९॥

कृमंउलगतौ घ्नावां प्रसादं कुरु सत मु॥ नी
श्रयं वद वीप्रेंद्र येन शापाद्वीमुच्यते॥१०॥
ततस्तौ परतौ दृष्ट्वा उभौ शापकयादीतौ॥
प्रत्युवाच मुनीर्ह्वो गंधर्वौ तौ जपान्वीतौ॥
११॥ मेरुपृष्ठे सरीरम्यं वृक्षवृक्षसमाकु
लं॥ नानापक्षीनीनादाढ्यं द्वीतीय इव सा
गरः॥१२॥ तस्मीन्सरोवरे रम्ये नीसंग्राहो
वीशीष्यते॥ तृषार्तस्तत्र मातंगो गाहीष्य
तीन संशयः॥१३॥ स देवदेव देवेशो तोष्य
तेनात्र संशयः॥ ततो नारायन प्रीतः शा

२५ पत्तोमोचयीष्यती ॥१४॥ इत्युक्त्वाच्चघीणा५
नेनवरेनउपपद्यतः ॥ एवंपरावुतीक्रूद्या
क्रुद्वासीन्मगवानीहः ॥१५॥ क्रुद्धोपीवर
तुल्यंतुपदांतानांप्रयच्छती ॥ आपदीमु
क्तोयुगपद्गजोगंधर्वेएवच ॥१६॥ गजोपी
यस्तुतांयातः श्रीकृष्णेनयीमोक्षीतः ॥
तस्मात्पापाद्वीनीमुक्तोप्रागीर्वीवीकृती
न्नवलः ॥१७॥ सचद्युतंसुवपुःप्राप्यप्रनी
पत्यजनार्दनं ॥ गजोगंधर्वराजस्यपदं
नीत्यतमागतः ॥१८॥ प्रीतीमान्पुंडरीका

क्षः शरणागतवत्सलः ॥ आकर्यंतत्रदेवे
शस्ताभ्यांचैवप्रपूजीतः ॥१९॥ इदंचैवम
हावालेदेवस्यचप्रकाषीतं ॥ गजेंद्रमज
रास्यवदनमधुसूदनं ॥२०॥ भगवानु श्री
उवाच ॥ योमांहीप्तंचसरस्तैवग्राहस्यच
वीदारणं ॥ आम्रकीचकवेणूनांरूपंचै
वपमात्म्ययं ॥२१॥ अश्वत्थंभास्करंगंगां
नैमीषारण्यपुष्करं ॥ प्रयागंब्रह्मतीर्थं
चदंडकारणमेवच ॥२२॥ पुराणंरामच
रीतंश्रारव्यारतारव्यानमुत्तमं ॥ वीक्रूती

वीश्वरूपं च सत्त्वराज मनुस्मृती ॥२३॥ प्र
णवं च कुरुक्षेत्रं गरुडं मेरुपर्वतं ॥ रूपं कां
चनगुल्मानां रूपं मेरोः सुतस्य च ॥२४॥
ये स्मरिष्यंति मनुजाः प्रयताः स्थिरबुद्धयः ॥
दुःस्वप्नो नस्यते तेषां सुस्वप्नश्च भवीष्यती
॥२५॥ आत्मानो रूपं गजग्राहं वासुदेवं महाद्यु
ती ॥ संकर्षणं महात्मानं प्रद्युम्नं च तथैव च ॥
२६ ॥ मत्स्यं कूर्मं च वाराहं वामनं तार्क्ष्यमेव
च ॥ नारसीहं च नागेंद्रं सृष्टीसंहारकारकं ॥
२७ ॥ वीश्वरूपं हृषीकेशं गोवींदं मधुसूद

नं ॥ वेदैर्विदीतं देवं कृष्णभक्ती मनूप
मं ॥२८॥ वैकुंठं दुःखदमनं भक्तीदं मधु
सूदनं ॥ रात्रौ नीप्रतरुध्याय संस्मरीष्यं
ती ये नराः ॥२९॥ सर्वपापैः प्रमुच्यंते पु
ण्यलोकमवाप्नुयः ॥ श्रीब्रह्मउवाच ॥ रा
वमुक्ता महाराज गजेंद्रं मधुसूदनं ॥३०॥
स्पर्शयामास हस्तेन गजं गंधर्वमेव च ॥
तौ च स्पर्शेत तः सद्यो माल्यांबरधरावु
भौ ॥३१॥ तमेव मानसंप्राप्य जग्मतुः स्त्री
दशालयं ॥ ततो दीव्यवपुर्भूत्वा हस्तीराटु

२७ परमंपदं॥३२॥ गछंतीस्म महाबाहो ना २७
रायनपरायन:॥ ततो नारायन श्रीमान्मो
क्षयीत्वा गजोतमं॥३३॥ ऋषीभीस्तुयमा
वे नोग्रे वैंद्रगुह्यंपदहरै:॥ ततस्तु भगवा
न्वीक्षतुर्दुर्वीज्ञेय गती: प्रभु:॥३४॥ शंख
चक्रगदापानी रंतर्ध्यानंयुधीस्वीरग
जेंद्रमोक्षणं दृष्ट्वा सर्वेप्रांजलयस्तदा
३५॥ यावंदीरे महात्मानं प्रभुं नारायन
परं॥ चीस्मयोत्फुल्ल नयना प्रजापती पु
र:सद:॥३६॥ यइदं शृणुयान्नीत्यं प्रात

रुथ्याय मानव:॥ प्राप्नुयात्परमां सीद्धीं
दु:स्वप्नं तस्य नश्यती॥३७॥ गजेंद्रमो
क्षणं पुण्यं सर्वपापप्रनाशनं॥ श्रावये
त्प्रात रुथ्याय दीर्घमायुरवाप्नुयात्॥३८
श्रुतेन हीकुरुश्रेष्ठस्मृतेन कथीतेन च॥
गजेंद्रमोक्षणेनैव सद्य: पापात्प्रमुच्य
ते॥३९॥ यथातेकथीतं राजन्यपवीत्रं पा
पनाशनं कीर्तयस्व महाबाहो गजेंद्रस्य
महात्मन:॥४०॥ चरीतं पुण्यकर्मानी पुष्क
लं वर्द्धते यश:॥ श्रीमान्पुंडरीकाक्षो

२८ गजं दुःस्वाप्नमुक्तवान् ॥४१॥ वैशंपायन २८
उवाच ॥ एतच्छ्रुत्वा महाबाहो भारतानां
पीतामहः ॥ गजेंद्रमोक्षणं राजा कुंती
पुत्रो युधिष्ठिरः ॥४२॥ क्रौतुकीः सहीतः
सम्यक्ब्राह्मणैर्वेदपारगैः ॥ पूजाया
मास दैवैशंपार्श्वस्तं मधुसूदनं ॥४३॥
वीस्मयोत्फुल्लनयनाख्यानागस्य मो
क्षणं ॥ ऋषयस्तु महाभागाः सर्वे प्रांजल
यस्तदा ॥४४॥ आजंवै ष्यंचरपपुना
जं महाबलं वेदनीधीसुरोतमं ॥ तं देव

गुह्यं पुरुषं पुराणं ववंदीरे वेदवीदांवरी
ष्टं ॥४५॥ इतत्पुण्यं महाबाहो जनानां पु
ण्यकर्मणां ॥ दुःस्वप्नदर्शने घोरे श्रुत्वा पा
पात्प्रमुच्यते ॥४६॥ तस्मात्त्वं हि महाराज प्र
पद्ये शरणं हरीं ॥ वीमुक्तः सर्वपापेभ्यः प्रा
प्स्यसे परमं पदं ॥४७॥ यदा महाबाहुस्त्रे हि
तु कांतरं सुपुष्पीते पद्मवने महादीपं
वीमोक्षयामासग जं जनार्दनः स्मरणी
दुःस्वप्नवीनाशनं हरीं ॥४८॥ परं पुराणप
रमं पवीत्रं पुराणं मीड्यं सुरलोकनायकं

२९ सुरासुरेरर्चितपादपद्मं सनातनं लो २९
कगुरुं स्मरामी ॥ ४९ ॥ वरं गजेंद्रो शरणा
दीमुक्तीहेतोः पुरुषवरस्तुतो दीव्यदेह
गीतं सततं भक्ती पटंती ये तु तेषां नवम
रणांतीककील्बीषापहं स्यात् ॥ ५० ॥ ध
र्मोद्भवक्षमूलो वेदस्कंधः पुराणशाखा
यः ॥ क्रतुकुसुमो मोक्षफलो मधुसूद
नपादपो जयती ॥ ५१ ॥ नमो ब्राह्मण्यदेवा
य गोब्राह्मणहीताय च जगद्धीताक कृष्णा
य गोवींदायन मो नमः ॥ ५२ ॥ वीषाणा

शीचीलाश्व जीता घोरेषु च व्याधीषु व
र्तमानाः ॥ संकीर्त्तिनारायणशब्दमात्रं वी
मुक्तदुःखा सुखीनो भवंती ॥ ५३ ॥ वेदरा
मायणे चैव पुराणे भारते तथा ॥ आदौ
मध्ये च अंते च हरीः सर्वत्र गीयते ॥ ५४
एकोपी कृष्णस्य कृतः प्रणामो दशाश्व
मेधावभृथेन तुल्यः ॥ दशाश्वमेधी पुन
रेती जन्म कृष्णप्रणामीन पुर्नभवाय ॥ ५५ ॥
सर्व रत्नमयो मेरुः सर्वाश्चर्यमयं नभः

३०

सर्वतीर्थमयी गंगा सर्वदेवमयो हरीः
५८ ॥ आकाशात्पतीतं तोयं यथा गच्छ
ती सागरे ॥ सर्वदेवनमस्कारं केशवं
प्रतीगच्छती ॥ ५९ ॥ गीतासहस्रनामं
च स्तवराजमनुःस्मृतीः ॥ गजेंद्रमोक्ष
णं चैव पंचरत्नानी भारते ॥ १५९ ॥ इती
श्रीमहाभारते शतसहस्रसंहीतायां
शांतीपर्वनी गजेंद्रमोक्षं समाप्तः श्री
गुरुदत्तात्रयाय नमः श्री ०